

Älvkarleby
kommun

Riktlinjer för Individ och Familjeomsorgens arbete med Våld i nära relation

Inom Älvkarleby kommun skall våldsutsatta kvinnor och deras barn vara förvissade om att de kan få stöd, att myndigheter och organisationer har en gemensam syn på våldet och samverkar för att förändra deras situation.

Våld mot kvinnor är ingen ovanlig förekomst och oavsett vilken myndighets område man jobbar inom så är det sannolikt att man någon gång möter dessa. Det är viktigt att den våldsutsatte får hjälp att undkomma våldet. I annat fall finns risk för att misshandeln ökar, vilket kan leda till ytterligare fysiska och psykiska skador, bestående men eller till och med fara för personens liv!

Barn som växer upp i familjer där det förekommer våld betraktas också som våldsutsatta eller brottsoffer. I många fall utsätta de för fysiskt och sexualiserat våld och hot, men främst psykisk misshandel förekommer. Något som Socialtjänsten ser allvarligt på.

Våldsutsatta personer är inte benägna att söka hjälp, och vet kanske inte var de ska vända sig. De befinner sig ofta i en hot situation eller i sitter i en beroende ställning till våldsutövaren/mannen. Den destruktiva process som det är att bli utsatt för våld förändrar en person – något som alla som arbetar inom Socialtjänsten ska vara väl införstådd med.

Anställda inom Utbildnings-och Omsorgsförvaltningen ska ges kunskap i hur man bäst möter våldsutsatta kvinnor, informera dessa om var man finner stöd och hjälp oavsett vilken handläggare kvinnan först kommer i kontakt med.

Samma förhållningssätt gäller även för våldsutsatta män samt för personer som lever i samkönade relationer.

Alla ska ha kännedom och vara väl förtrogen med denna skrift samt med det kompletterande dokumentet ”Handläggningsrutiner gällande våldsutsatta kvinnor och deras barn”. Handläggningsrutinerna är ett material som innehåller praktiska anvisningar om vad handläggarna bör tänka på och göra ur kvinnans, barnens och även mannens perspektiv med betoning på kvinnans behov. Vidare finns även kontaktuppgifter till samarbetspartners som är viktiga i situationer som dessa.

Det ska finnas tillgängliga telefonnummer och kontaktlistor inom kommunens olika arbetsplatser som stöd i detta arbete.

Historik

År 1986 fastslog FN att våld inom familjen är en allvarlig kränkning av de mänskliga rättigheterna.

1998 kom lagen om besöksförbud (1988:688) för att skydda kvinnor ifrån hot och våld. I Brottsbalken infördes samma år en lag om kvinnofridskränkning vilket i stort innebar en skärpning i lagstiftningen.

1998 kom även Kvinnofridslagen som en lag som särskilt gällde våld inom äktenskapet eller äktenskapsliknande förhållanden.

4 kap 4 a § BrB Den som begår brottsliga gärningar enligt 3, 4 eller 6 kap. mot en närstående eller tidigare närstående person, döms, om var och en av gärningarna utgjort led i en upprepad

kränkning av personens integritet och gärningarna varit ägnade att allvarligt skada personens självkänsla, för grov fridskränkning till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.

Har gärningar som anges i första stycket begåtts av en man mot en kvinna som han är eller har varit gift med eller som han bor eller har bott tillsammans med under äktenskapsliknande

förhållanden, skall i stället dömas för grov kvinnofridskränkning till samma straff. Lag (1999:845).

Fickor och unga kvinnor vars fri- och rättigheter är hotade i strängt patriarkala familjer har också uppmärksamats under senare år. Här ska även pojkar livsvillkor nämnas. Det så kallade Hedersrelaterat våldet har ökat i samhällets medvetande men mörkertalet antas vara stort.

Målsättningen för Älvkarleby kommuns insatser för kvinnofrid är att:

- Förebygga våld mot kvinnor och unga flickor
- Förebygga könsstämpning
- Verka för jämställdhet mellan män och kvinnor
- Förebygga att unga män blir våldsverkare
- Synliggöra våldet mot kvinnor
- Stödja de kvinnor och flickor som blivit utsatta för våld så att de vågar söka hjälp
- Stödja kvinnor och flickor så att de vågar anmäla våldsbrott
- Säkerställa att kvinnor och flickor får ett gott bemötande oavsett vilken myndighet de söker sig till
- Tillgodose misshandlade kvinnors behov av stöd och skydd, vård och behandling så att kvinnorna kan leva utan rädsla och själva bestämma över sina liv
- Ge barnen i familjerna stöd att bearbeta sina trauman och gå vidare i livet
- Ge misshandlande män möjlighet att bearbeta den problematik som kan ligga till grund för våldet
- Verka för att utredningar om våld mot kvinnor kan bedrivas så att brott beivras och redan begångna brott kan bli bedömda på ett rättssäkert sätt för både kvinnan och mannen
- Främja metod och kompetensutveckling för personal som i sitt arbete möter misshandlade kvinnor, deras barn och de misshandlade männen

Socialtjänstens ansvar generellt

Enligt Socialtjänstlagen har socialtjänsten det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och hjälp som de behöver samt ett särskilt ansvar i att ta hand om våldsutsatta kvinnor och deras barn. Socialtjänsten ansvarar för att individer som utsatts för brott samt dennes anhöriga får stöd och hjälp. Socialtjänsten bör särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatt för våld eller andra övergrepp i hemmet kan vara i behov av att förändra sin situation. (1 kap 1,2 §§ SoL, 2 a kap 8 § SoL, 5 kap 11§ SoL)

Socialnämnden ska också särskilt beakta att barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxen är offer för brott och kan vara i behov av stöd och hjälp. Enligt socialstyrelsens allmänna råd om handläggning och dokumentation av ärenden som rör barn och unga bör en utredning till skydd eller stöd för ett barn ha en klar inriktning på barnets situation, barnets behov och hur dessa ska tillgodoses. (5 kap 11§ SoL, SOSFS 2006:12)

Socialtjänsten i Älvkarleby arbetar utifrån ett systemteoretiskt perspektiv och ser därför alla inblandade familjemedlemmar som viktiga att arbeta med. Vi värnar särskilt om den som utsatts för misshandeln, där också barnperspektivet skall beaktas.

Socialtjänsten skall genom Barnkonventionens anvisningar vidta åtgärder som skyddar barnet ifrån alla former av fysiskt eller psykiskt våld, att barnets bästa ska komma i främsta rummet

vid alla åtgärder som rör barn samt att tillförsäkra barnet rätten att komma till tals. (1 kap 2§ SoL, 5 kap 1§ SoL, 11 kap 10§ SoL, Konventionen om barnets rättigheter artikel 3 och 12)

Socialtjänstens ansvar för barn

Gällande barn har även socialtjänsten även ett övergripande ansvar som gäller för generella insatser såväl som insatser på individnivå.

Socialnämnden skall

- verka för att barn och ungdom växer upp under trygga och goda förhållanden
- i nära samarbete med hemmen främja en allsidig personlighetsutveckling och en gynnsam fysisk och social utveckling hos barn och ungdom,
- med särskild uppmärksamhet följa utvecklingen hos barn och ungdom som har visat tecken till en ogynnsam utveckling,
- aktivt arbeta för att förebygga och motverka missbruk bland barn och ungdom av alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel eller beroendeframkallande medel samt dopingmedel,
- i nära samarbete med hemmen sörja för att barn och ungdom som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver och, om hänsynen till den unges bästa motiverar det, vård och fostran utanför det egna hemmet, i sin omsorg om barn och ungdom tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan ett mål eller ärende om vårdnad, boende, umgänge eller adoption har avgjorts. (5 kap 1§SoL)

I socialtjänstlagen regleras även anmälan om missförhållanden gällande ett barns situation. (14 kap.1 § SoL) Barn som växer upp i familjer där våld mellan vuxna förekommer är ofta själva föremål för våld varför det är viktigt att dessa barn uppmärksammas.

Av ovanstående framgår att socialtjänsten skall kunna ge stöd och hjälp till såväl utsatta individer som till deras barn i egenskap av brottsoffer. Vidare framgår att socialtjänsten ska se till att barn och ungdom får det skydd som de behöver. För att kunna fullfölja denna uppgift är det av vikt att yrkesverksamma såväl som allmänheten anmäler till socialtjänsten i de fall det finns oro för ett barns eller ungdoms situation.

För att främja att anmälning om oro kring ett barn eller ungdom efterlevs har Socialtjänsten en skyldighet i att ge information och upplysningar samt ge råd och stöd till dem som behöver det. Skyldigheten i att ge information och upplysningar gäller även för socialtjänstens övriga arbetsområden (3 kap 1 § SoL)

Socialtjänstens ansvar gällande information och samverkan

Det är av stor vikt att alla inom socialtjänsten känner till denna skrift samt att socialtjänstens personal får kontinuerlig fortbildning i ämnet för att behålla kompetensen på detta område. Det är också av vikt att utveckla samarbetet med andra myndigheter när det gäller utsatta kvinnor och deras barn. Detta gäller också utvecklingen av skyddet för kvinnor och män från annan kulturbakgrund som riskerar att bli utsatta för våld inom familjen. (3 kap 1§ SoL, 5 kap 1b§ SoL)

På Individ och familjeomsorgen finns utsedda kontaktpersoner som också ingår i samverkansgruppen för kvinnofrid i Uppsala län. Deras uppgifter i frågor om våld mot kvinnor är att:

- Vara kontaktpersoner gentemot andra myndigheter i frågor som rör våldsutsatta personer
- Förmedla inkomna ansökningar till rätt handläggare och se till så att våldsutsatta personer som söker hjälp anvisas adekvat sådan
- Samverka med andra myndigheter
- Delta i utbildning och utbildningsplanering
- Medverka i metodutveckling och förmedling av praktisk kunskap

Checklista vid Familjevåld

Våga fråga

Misstänker du att kvinnan lever i en relation där den blir misshandlad, fråga rakt på sak: Har du blivit slagen? Har det hänt tidigare? Vill du berätta om det som hänt. Undvik ordet misshandel.

Kort väntetid

Det är viktigt att omgående fånga upp en kvinna som misshandlats. Om det går några dagar , hinner kvinnan rationalisera bort det hela.

Lyssna

Lyssna uppmärksamt på kvinnans berättelse, kritisera inte eftersom kritik ökar skuld- och skamkänslor. Misshandeln är inte den våldsutsattes fel.

Barn

Finns det barn med i bilden, måste deras behov av skydd bedömas. Bedöm skyddsbehovet innan den andre vårdnadshavaren informeras

Enskilt samtal

Inga gemensamma samtal med den som utövar våldet och den som blir utsatt för våldet

Våld och hot i hederns namn

När det handlar om unga kvinnor och flickor från starkt patriarkala miljöer måste skyddsbehovet gentemot det egna nätverket bedömas innan vårdnadshavare kontaktas. Lyssna på flickan och hennes riskbedömning vad gäller personer i hennes nätverk.

Var uppmärksam på att även unga män från patriarkaliska miljöer kan vara utsatt för förtryck.

Tolk

Vid tolkbehov ska auktoriserad tolk användas. Anhörig eller vän ska inte tolka. Låt kvinnan se tolkens namn, helst kvinnlig, och godkänna denna.

Polisanmälan

Uppmuntra kvinnan att göra polisanmälan.

Läkarundersökning

Uppmuntra personen till läkarundersökning. Även om hon i dagsläget vill anmäla till polisen, kan hon ändra uppfattning senare och då behövs bevis. Dokumentera vad kvinnan berättar på ett så noggrant sätt att det senare går att bevisa vem hon talade med, vad som hände osv.

Skydd

Kan kvinnan återvända hem? Behövs skyddat boende? Kvinnojouren?

Informera

Informera själv eller se till att hon får information om besöksförbud/trygghetspaket/skyddad adress.

Praktiskt stöd

I samband med en separation uppstår många praktiska problem. Det kan handla om bostadsbyte, adressändring, nytt bankkonto eller byte av barns skola. Kvinnan är ofta i kris och det är inte alltid att hon kan genomföra dessa saker utan stöd. Fråga vem som kan vara henne behjälplig med detta. Finns det någon i sitt nätverk hon kan vända sig till. Kvinnojouren kan vara till stor hjälp här.

Ekonomisk situation

Har kvinnan några pengar att röra sig med eller är hon ekonomiskt beroende av mannen? Om så är fallet har hon rätt till försörjningsstöd.

Personliga tillhörigheter

Låt inte kvinnan ensam gå och hämta sina tillhörigheter. Se till att någon följer med henne.

Rättsprocessen

Kvinnan behöver som regel stöd under hela rättsprocessen. Prata med kvinnan om vad hon behöver och av vem det kan tillgodoses.

Återbesök

Regelbunden kontakt med samma socialsekreterare. Erbjud flera samtal och boka alltid in ett avslutningssamtal.

Handlingsplan

Upprätta alltid en handlingsplan tillsammans med kvinnan.